

Prokopios om Alariks plyndring af Rom, 410

Prokopios af Cæsarea (ca. 500-565) var byzantinsk historieskriver. I sit værk "Justinians Krige" (De Bellis) fra ca. 550 beretter Prokopios, hvorledes den visigotiske konge, Alarik, invaderede Italien og plyndrede Rom i 410.

Men visigoterne [...] indgik først en alliance med kejser Arcadius,¹ men senere – thi tillid til romerne kan ikke findes hos barbarerne – blev de under Alariks lederskab fjender af begge kejsere,² og idet de begyndte med Thrakien behandlede de hele Europa som fjendeland. Nu havde kejser Honorius³ før denne tid siddet i Rom uden aldrig så meget som en tanke for krig i sit sind, men tilfreds var han, tænker jeg, hvis mænd lod ham være i fred i sit palads. Men da ordet spredte sig, at barbarerne nærmede sig med en stor hær ikke langt væk fra taulantii-folket,⁴ så forlod han paladset og flygtede i panik til Ravenna, en stærk by liggende for enden af den joniske bugt,⁵ mens nogle siger, at han selv bragte barbarerne ind, fordi et oprør var blevet indledt blandt hans undersåtter, men dette virker ikke troværdigt på mig, for så vidt som man kan vurdere mandens karakter. Og idet barbarerne opdagede, at der ikke var nogen fjendtlig styrke til at møde dem, optrådte de som de mest grusomme mænd, for de hærgede alle de byer, som de erobrede, særligt dem syd for den joniske bugt, så fuldstændigt, at intet er efterladt til min tid, hvorved man kunne kende dem, undtagen måske et tårn eller en port eller noget af den slags, som tilfældigvis overlevede. Og de dræbte alle folk, som kom i vejen for dem, både ældre og unge, og de skånedes hverken kvinder eller børn. Derfor er Italien helt op til i dag så sparsomt befolket. De samlede også som plyndringsgods alle penge i Europa, og hvad vigtigst var, de efterlod i Rom intet af værdi hverken offentlig eller privat, da de drog videre til Gallien.

Men nu skal jeg fortælle, hvordan Alarik erobrede Rom. Efter at han havde brugt lang tid på en belejring, og ikke havde været i stand til med magt eller på anden vis at indtage stedet, så lavede han følgende plan. Han udvalgte trehundrede blandt de unge i hæren, som endnu ikke havde vokset skæg, men som netop var voksne, og, som han vidste, var af god byrd og besad mod udover deres alder, og han fortalte dem hemmeligt, at han ville forære dem som gave til patricierne i Rom, idet han ville lade som om, de var slaver. Og han instruerede dem i at vise megen blidhed og tilbageholdenhed, så snart de kom ind i disse mænds huse, og at de skulle tjene dem ivrigt i de opgaver, der blev dem pålagt af deres ejere. Og han instruerede dem yderligere ikke længe efter i, at de alle på en aftalt dag ved middagstid, mens alle de, som skulle være deres herrer, sandsynligvis ville ligge og sove middagssøvn efter frokosten, skulle komme hen til byporten ved navn Salarian og ved et pludseligt angreb dræbe alle vagterne, som ikke havde nogen viden om komplottet, og åbne byportene så hurtigt som muligt. Efter at have givet de unge disse befalinger, sendte Alarik med det samme udsendinge til medlemmer af senatet, som han fortalte, hvordan han beundrede dem for deres loyalitet overfor kejseren, og at han ikke længe ville være til besvær for dem pga. deres mod og trofasthed, som det var klart, at de i usædvanlig grad var begunstiget med. Og for at gaver fra ham skulle blive dem til del, ønskede han at

¹ Arcadius: Østromersk kejser (395-408)

² Dvs. både den øst- og vestromerske kejser

³ Honorius: Vestromersk kejser (395-423)

⁴ Taulantii-folket: Folkeslag i Illyrien i det sydvestlige Balkan.

⁵ Den joniske bugt: Adriaterhavet

- give dem hver især nogle tjenere. Efter at have kundgjort dette og have sendt de unge af sted kort efter, beordrede han barbarerne at gøre klar til afrejse, og han fortalte romerne dette. Og de hørte hans ord med glæde, og de modtog gaven med stor glæde, da de var helt uvidende om barbarernes komplot. For de unge undveg enhver mistanke ved at være usædvanligt lydige overfor deres herrer og i lejren så man allerede nogle forlade deres poster og hæve belejringen, mens det så ud som om de andre var ved at gøre det samme. Men da den aftalte dag oprandt, havde Alarik bevæbnet hele sin styrke til angrebet og holdt dem klar tæt på den salariske port, for tilfældet ville, at han havde slået lejr der ved begyndelsen af belejringen. Og alle de unge drog hen til porten på det tidspunkt på dagen, som var aftalt, og de angreb pludseligt vagterne, slog dem ihjel, og så åbnede de portene og tog imod Alarik og hæren i byen, som de ville. Og de satte ild til husene ved porten, blandt dem det hus, som havde tilhørt Sallust, som i gamle dage havde skrevet om romernes historie. Og størstedelen af husene har stået halvt udbrændte helt op til min tid, og efter at have plyndret hele byen og dræbt de fleste romere, drog de videre. Det siges, at kejser Honorius i Ravenna på samme tid af en af sine eunukker, som tilsyneladende passede høns, fik besked om, at Rom var gået under. Og han udbrød: "Men den har jo lige spist af mine hænder!" For han havde en meget stor hane ved navn Rom, og da eunukken forstod, hvad han sagde, forklarede han, at det var byen Rom, som var blevet ødelagt af Alarik, hvortil kejseren med et lettelsens suk hurtigt svarede: "Men jeg troede, min gode mand, at det var min hane, Roma, som var død". Så stor, siges det, var den tåbelighed, som besad kejseren. Men nogle fortæller, at Rom ikke blev erobret på denne måde af Alarik, men at Proba, en meget usædvanlig kvinde i velstand og omdømme af den romerske senatsklasse, som følte medlidenhed med romerne, som var plaget af hungersnød og andre prøvelser – for de spiste sågar allerede hinandens kød – beordrede sine tjenere, siges det, til at åbne byens porte om natten, idet hun så, at ethvert håb havde forladt dem, da fjenden holdt både floden og havnen.
- Før Alarik forlod Rom, udnævnte han Attalus, en af deres stormænd, til romersk kejser og udstyrede ham med diadem og purpur og hvad der ellers hører til den kejserlige værdighed. Og det gjorde han med den hensigt at fjerne Honorius fra kejsertronen og give Attalus hele magten over riget i vest. Med det formål sendte både Attalus og Alarik en stor hær mod Ravenna. Men denne Attalus var hverken klog eller modtagelig for gode råd, så uden Alariks godkendelse, sendte han officerer til Libyen uden en hær.[...]
- Og øen Britannien gjorde oprør mod romerne og soldaterne valgte som deres kejser Constantinus,⁶ en ikke uværdig mand. Og han samlede en flåde og en imponerende hær og invaderede både Spanien og Gallien med en stor styrke med henblik på at undertvinge disse lande. Men Honorius holdt skibe klar til kamp og ventede for at se, hvad der ville ske i Libyen, for at han selv kunne beholde dele af sit rige, hvis Attalus udsendinge blev afvist. Omvendt planlagde han, hvis udviklingen gik imod ham, at søge mod Theodosius⁷ og blive hos ham. [...] Mens Honorius således fuld af ængstelse afventede begivenhedernes udfald og blev kastet frem og tilbage af en usikker skæbne, skete det, at skæbnen smilede til ham. For Gud bistår ofte dem, som hverken er kloge eller i stand til at gøre noget for dem selv, og at hjælpe dem, hvis de ikke er onde, når de er i yderste nød – sådan gik det kejseren. For pludselig kom der nyheder fra Libyen om, at Attalus' officerer var blevet dræbt og at en flåde fra Byzans med mange soldater var ankommet

⁶ Konstantin d. 3., der var modkejser i Britannien og Gallien 407-411

⁷ Theodosius d. 2., der var østromersk kejser 408-450.

- for at hjælpe ham, selvom han ikke havde forventet dem. Og det forlød at Alarik – efter en strid med Attalus – havde afsat ham som kejser og nu holdt ham fangen som almindelig borger. Dernæst døde Alarik af sygdom, og visigoternes hær fortsatte ind i Gallien under Adalfus' lederskab, og Constantinus blev besejret i kamp og døde med sine sønner. Dog fik romerne aldrig mere tilbageerobret Britannien, som dernæst fremover blev styret af tyranner.
- 5

Prokopios, *De Bellis*: Overs. af M. Pihl efter H. B. Dewing: *Procopius: History of the Wars*, Cambridge, Mass., (1914), II.11-23.